

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

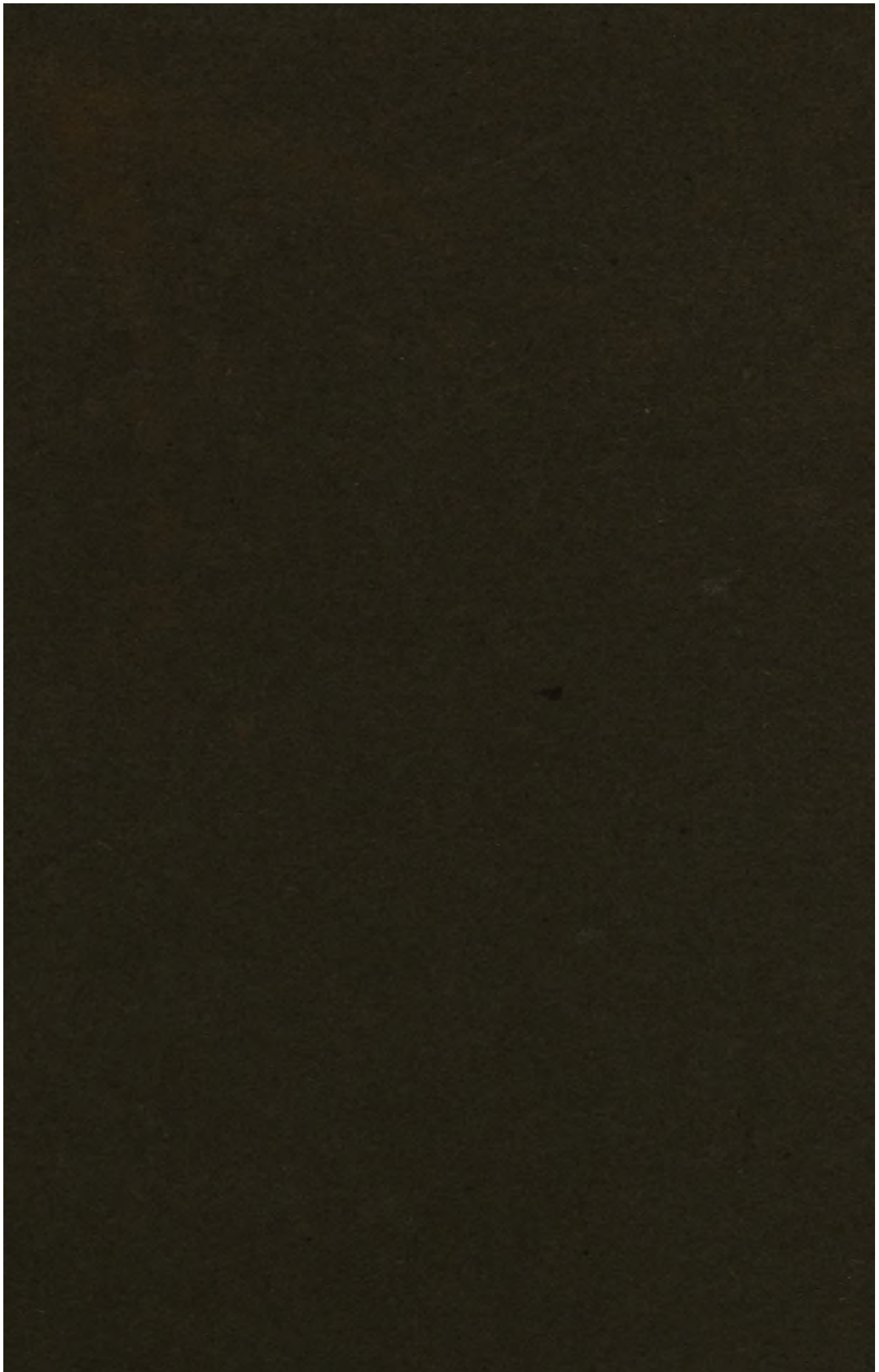
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

66/336

ENGLAND'S

EULOGY

WRITTEN IN ARMENIAN VERSE

BY THE REV. JAMES GRIGORENZ

A. D. 1675

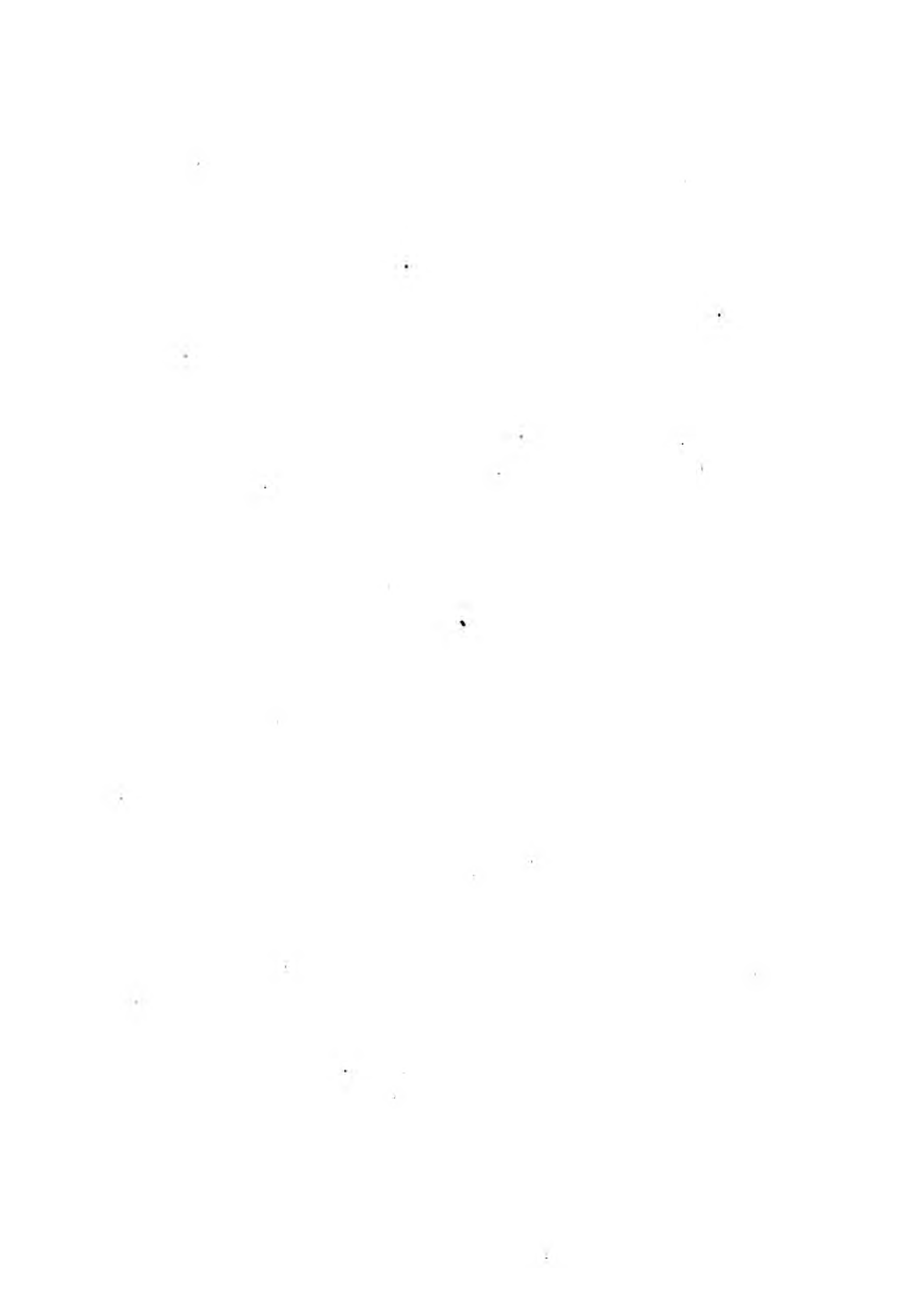
TEXT AND TRANSLATION

S. LAZARUS — VENICE

1875

Arm. f. 67

ENGLAND'S

EULOGY

WRITTEN IN ARMENIAN VERSE

BY THE REV. JAMES GRIGORENZ

A. D. 1675

TEXT AND TRANSLATION

S. LAZARUS — VENICE

1875

PREFACE

The author of this curious little work, to whom we leave all responsibility for the ideas therein expressed, says enough about himself. The Original Armenian manuscript is preserved in the Bodleian Library, under the head Thurston, 17. There is another MS. (357, Marshall, 106.) which contains an Armenian Liturgy, written by the same author, in which he gives some further details about himself.

“On the 12th. December (1674) – he writes – I
“ arrived at Oxford, and called directly upon Dr.
“ Marshall, to whom I had a letter of introduction.
“ I found him a very learned man, acquainted with
“ many languages, who in his old age wishes also
“ to learn our Armenian language. And I, the poor
“ sinful Dr. James Grigorenz, come here desiring

” to see countries; and I was obliged to remain
 “ here on account of the winter; because either
 “ by sea or land this is not the season to travel.
 “ If God gives me help I shall go on the first of
 “ April from hence to our country, Armenia.
 “ Adieu, my Brethren, be happy for the glory of
 “ our Lord J. C.” ! *

In another Manuscript, a Missal (N.47, Arch.) is written: « I, Der (Rev.) Hagop (James) Grigorenz, an Armenian Priest, wrote this little treatise by request of the Most Illustrious Dr. Marshal, in the city of Oxford, on the 8th of January, 1675, or according to the Armenian almanac, on friday the 8th. January, 1124». **

The author's reason for going to England, was, by his own confession, the desire «to see the world»: and it was, methinks, pretty strong: because we find his traces in several countries. About two years before the time above alluded to, the Philologist Andr. Acholutus (1) saw him in the Museum of Lipsia, and being informed by him of the existence of an Armenian edition of the Bible, (2) asked for a copy; which Dr. James, procured from the East, and presented to him a year afterwards.

* See the text at the end.

(1) Professor at the Elisabethan Gymnasium of Breslau, † in 1704. He gives us this notice in his *Obedias Armenus*, Lipsia, 1680.

(2) Oscan's princeps editon, Amsterdam, 1666.

About ten years later (1684) we find James among our Armenian Colony, at Lemberg in Poland, where he transcribed another Missal and a Ritual, at the end of which, written in worses in his own language, he says: " I loved Poland, where in the town of Lwov (Lemberg), I wrote this Ritual Liturgy, and offered it to my countrymen, for the use of the priests, and finished it the year of our Lord 1684. I, the most humble James am called Grigorenz (son of Gregory). Those who possess this book so coarsely written, are entreated to pray for me its unworthy Author " .***

We have no other information about our author than that which he gives of himself in his work; and what he says "To little Boys," shows that he wore the oriental costume while at Oxford, as also a large beard, a terror to the english boys, who avoided him as if he had been a negromancer. But Acholutus speaks of him in quite another way: " Vir natione Armenus, stature mediocris, facie subflave et rubicunde, capillitj nigri ac nonnihil crispatis, vegetioris ætatis, Jacobus de Gregoriis, Presbiter; quem varias alioque sub sole repostas perlustrandi terrarum partes, patriã discedere amor jusserat, veniã prius a Superioribus sibi concessa " .

The long panegyric addressed to Vice-Chancellor Bathurst, gives assurance as to his kind reception of James; and that it was this kind reception which prompted the dedication, in these

lines: "Reverendissimo, Doctissimoque Viro, Domino
 " Radulpho Bathurst, Vice-Cancellario Academiæ
 " Oxoniensis, etc., Iacobi de Gregoriis, natione
 " Armeni et Armenorum Presbiteri, Elogium
 " Britannicæ, et Gratiarum actio pro acceptis ex
 " Academiâ Oxonensi beneficiis, Carmine Arme-
 " nico. Feb. 7. 1675 „ .

I feel certain that the benevolence which the Doctors of the University manifested to our Author in his day, and which in later times the translator also proved when he discovered the manuscript in the Bodleian, in 1852, will readily permit this publication of the *England's Eulogy*, just 200 years after it was written.

AUTHOR'S PREFACE

THESE IRREGULAR VERSES WERE COMPOSED
BY JAMES GRIGORENZ, AN ARMENIAN PRIEST,
FOR THESE BRITISH ISLES
AND THEIR INHABITANTS GREAT AND SMALL
AND IN GENERAL FOR ALL PRESENT.

ԱՆԱՐՀԵՍՏ ՈՏԱՆԱԻՈՐՄ ԱՍԱՅԵԱԼ,
ՅԱԿՈՒԲ ԳՐԻԳՈՐԵՆՑ ՀԱՅՈՑ ՔԱՀԱՆԱՅԷՄ,
ՎԱՍՆ ԱՅՄԾ ՊՐԻԹԱՆԻԱ ԿՂԶԻՈՅՄ,
ԵՒ ԱՅԼՈՑ ԲԱՆԱԿԱՆԱՅ ՄԵԾԻ ԵՒ ՓՈՔՈՒ
ԱՌ ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՄԵՆԵՅՈՒՆ,
ՈՐԲ ԷՒՆ ՆԵՐԿԱՑ ԱՅՄԾ ԺԱՄԱՆԱԿԻ:

Գ Ո Վ Ք Պ Ր Ի Թ Ա Ն Ի Ո Յ

ՆԱԻ ԱՍԵՄ ԹԷ ՈՐՊԷՍ ԵԿԻ ԱՅՍ ԿՂԶԻՍ •

Երկրորդ Քարոլոլու Թագաւորի
Ժամանակաւն՝ ես աստ հըպի :
Նախ և առաջ Հարվիճն եկի ,
Ցամքով ի Լօնտինոււմ մըտի :
Պայծառ քաղաք է գովելի ,
Քրիստոնեայք զարդարեալք բարի •
Հիւրասէր քննողք սիրելի •
Բազոււմ իր ինչ հարցին ինձի :
Կըզզիս այսմիկ Պրիթանիա ,
Պարաուեալ է ծովն ըզսա •
Ով ոք կամի այս կըզզիս գայ՝
Պարտ է ծովնն օղն ունենայ •
Թէ զոր ցամաք նախ բաղկանայ •
Պիտի երկրիս լեզուն գիտենայ •
Թէ կակընծէ՝ ոչ իմանայ ,
Ծաղը աշխարհիս պիտի լինայ :
Թէ իմաստուն է՝ ընտրրէ ,
Զքերականն շատ բընտրրէ •
Զբառգիրքն ծոցն պահէ ,
Զինչ կամի՝ շուտով հարցանէ •
Այս կերպիւրս Թէ ոչ գիտէ ,
Ինձ նըման ողորմելի է :

ENGLAND'S

EULOGY

I SAY BEFORE ALL IN WHAT MANNER I CAME TO THIS
ISLAND.

In the time of King Charles the Second I
disembark'd here.

I arrived first at Harwich, then London I
enter'd by land.

The city is worthy and splendid; the christians
accomplish'd and kind.

Hospitable dames, and most lovely, o'er-
whelm'd me with too many questions.

This Britain by boisterous seas is completely
shut in,

And who wants to come here must be wafted
by favouring winds.

He who lands must the language or more or
less fluently speak;

Who understands not will be laughed at by
all the world:

Who is learned or wise doth the lexicon put
in his pocket,

With that and the grammar his wishes he'll
soon make known,

In this way if he cannot succeed, he like me
is a dunce:

Թէ աղքատ է՝ այլ գիժուար է,
 Սակայն Աստուած ողորմած է:
 Ես յօժար կամօք կու սիրեմ,
 Ոչ գիտեմ թէ որպէս գովեմ.
 Սոցա վարքըն կու տեսանեմ,
 Լաւ առաքինի են, զինչ ասեմ:
 Վայ ինձ, զի ես մեղաւոր եմ,
 Ըզսոցա ոտաց փոշին չեմ.
 Ես ըզճշկրիտըն ասեմ,
 Զինչ տեսայ զայն կու վկայեմ:

ՎԱՍԵ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔԱՐՕԼՈՒՍ ԹԱԳԱՒՈՐԻ.

Աստուածասէր թագաւոր ես,
 Երկրորդ Քարօլուս, մեծ քաջ ես.
 Նախկրնեաց քո հետիւեալ ես,
 Բարեպաշտօն մաքուր անձ ես.
 Դու ընդհանրից ընտրեալ ես.
 Պրիթանիա կղզւոյս տէր ես.
 Քրիստոնէութեան պըսակ կըրես,
 Քրիստոսի քաջ զինաւոր ես.
 Ըզբարկամս թուրով հատցես,
 Ըզբարեկամ քո ճանաչես:
 Քան ըզՍամսոն զօրաւոր ես,
 Կարողագոյն Ակոսթին ես.
 Քան ըզմեծըն Կոստանդին ես,
 Զինչ հրամայես՝ կատարես:
 Հիւր ողորմելի եմ ես,
 Ոչ եմ արժան գովել ըզքեզ.
 Սակայն արժան եւ իրաւ ես
 Ամենայն աշխարհ գովեն ըզքեզ:

Be he poor 'tis more difficult still; but God
 aideth the poor.
 I love willingly all whom I meet; to adulate
 I have not learnt,
 Their conduct is open to view, they are vir-
 tuous, what can I say?
 Ah me! I am sinful and poor, I am not e'en
 the dust off their feet.
 I narrate what I've seen; my tongue speaketh
 truth alone.

TO KING CHARLES II.

Thou art pious king Charles; great in peace
 and valiant in war,
 As the souls of thy Sires, religious and holy
 is thine;
 Christ's soldier art thou, thy crown is both
 kingly and Cristian.
 Elected by all, thou rulest as Master of Britain.
 The perfidious fall by thy sword, but well
 thou upholdest thy freinds.
 Thou art stronger than Sampson, than Cæsar,
 than great Constantine.
 Thou biddest, and well dost thou know to
 enforce thy commands.
 A poor guest, most unworthy am I, and unfit-
 ted to praise thee,
 But worthy art thou, and art praised by all
 the world.

ՎԱՍՆ ԲԱՐԼԱՄԻՆԹԻ ԻՇԽԱՆԱՑ .

Բարլամինթի բարձրագունից
 Առ ոտս թաւալիմ ամենից .
 Շնորհս ընկալայ ձեր գաւառից .
 Հատուցէ ձեզ Տէր յերկրնից .
 Հաշտիլ համօրէն քրիստոնէից .
 Խաղաղութեամբ եղբայրակից .
 Աստուած տայ ձեր միաբանից :
 Մի խորհուրդ լինիք ձեր բանից :

ՎԱՍՆ ԴԱՏԱԻՈՐԱՑ .

Դատաւորք իշխողք էք երկիւղաց ,
 Կանոն պահէք դատաստանաց .
 Ով կամի գալ առ ձեր դիմաց՝
 Ուղիղ ասէ զինչ պատահեաց :
 Կըշիռ արդար ունին պահած
 Առ ի վճուել զոր է եղած .
 Երկուց մինըն լինի տրամած ,
 Միւսըն ուրախ ելաւ գընաց :

ՎԱՍՆ ՎԻՋԻՔԱՆՋԻԼԵՐԻՆ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ .

Պայծառ և քո պատվելութեան
 Շնորհակալ եմ քո տէրութեան .
 Կոչել զանունըդ չեմ արժան ,
 Խընդրեմ երգելոյ հրաման ,

TO THE LORDS OF PARLIAMENT.

Ye princes and Peers of the Senate, I roll at
 your feet;
 Hospitality kind in your generous country
 I found;
 May Heaven reward ye with choicest and
 manifold blessings!
 To all Christians give charity, union, brotherly
 peace,
 And in council, unanimous colleagues, my
 Lords, to you.

TO THE JUDGES.

Judges, tamers of strife! ye administer justly
 the law;
 The presented before you must truthfully
 say what has happen'd;
 The balance of Justice is evenly held by
 your hands.
 From the trial one gaily, and sorrowful one
 must return.

TO THE VICE-CHANCELLOR, THANKS.

Lord Bathurst! I am but as dust, I a beast am
 before thee;
 To thy Lordship all thanks; tho' unworthy
 thy name to pronounce,

Ընատուչֆոս քո անուան ,
 Տիեառն Պաթօրսդ բարձրութեան :
 Փոշի եմ քո ոտաց կոխան ,
 Եւ թաւալիմ իբրև անբան .
 Դու գերագոյն աստուածաբան ,
 Դու Գրիգոր Թոմասին նման .
 Դու փիլիսոփայ գործառութեան ,
 Դու Արիստոտէլին գիտութեան .
 Դու իմաստուն ես բընական ,
 Դու ես Սողոմոնի ուսման .
 Դու աշխատիս հաւատոյ բան ,
 Դու առաքելագործութեան .
 Դու քննիչ ամէն գիտութեան
 Դու տըւօղ վարդապետութեան .
 Դու քարոզիչ զամենեսեան ,
 Դու խըրատիչ ես սիրական :
 Դու ազնիւ ազգէ սեփական ,
 Դու ընտրեալ կարգեալ իշխան .
 Դու քաղցըր քոյին բնութեան ,
 Դու սիրող առաքինութեան ,
 Դու սիրելի ժողովրդեան .
 Դու ճանաչես որք առ քեզ գան .
 Դու ողորմիս որք են արժան .
 Դու սաստող ես զամբարտաւան :
 Դու սէր արիւր ինձ բաւական .
 Դու լիցիս արժան արքայութեան .
 Դու ես որբոց հայր յորդորման ,
 Վասըն փառաց աստուածութեան :
 Դու կայ բարով , ահա կ'երթամ ,
 Առողջ մընաս մինչ յաւիտեան :

Permission thy praises to sing, o Rodolphus,
I beg.

In theology thou as Saints Gregory and
Thomas art skill'd,

And philosophy's teachings thou practisest
like Aristotle:

Thou by nature art gifted with wisdom, and
wise art as Solomon:

For the faith thou dost labour; in thee have
the missions a friend;

All science thou fathomest, teaching men all
kinds of knowledge;

Thou preachest to all, and with kindness and
love thou correctest:

Illustrious thy race, by birth thou art Lord
entitled.

Thou art virtuous and mild, and knowest the
people who love thee;

The deserving obtain thy compassion, the
impious quail at thy voice;

A father to orphans art thou, and dost all for
the glory of God.

Thou shew'st me great kindness; of Paradise
worthy art thou.

Adieu! I depart; for thy health I shall pray
till God calls me away.

ՎԱՍՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑ •

Եպիսկոպոսք պայծառ ընտրեալ
 Առաքելոց ըն նրմանեալ,
 Ի նոցա կարգին հետեւեալ
 ԸզՔրիստոսի հօտն արածեալ •
 Քահանայք զկարգ ի քէն առեալ
 Գնան քարոզել զինչ են ուսեալ •
 Լինին առ քեզ հնազանդեալ
 Պատարագ են օրհնեալ գովեալ :

ՎԱՍՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՑ •

Վարդապետք բնակին ի դպրատան •
 Դպրատունք անուամբ են զանազան •
 Շէնքերն գեղեցիկ է պատուական,
 Թէպէտ զհիմն գիւղիս եդան :
 Աքսոնիա՛ դու անարժան,
 Իշխանաց որդիք առ քեզ գան •
 Շատ համբերու՞թիւն ըստանան,
 Մինչ կատարեալ լինին գընան :

ՎԱՍՆ ԲԱՐԵՐԱՐԻՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԱՐՇԱԼԻ •

Վարդապետ Մարշալ բարերար՝
 Իբրեւ ծընողք իմ սէր արար •
 Դու վասն իմ շատ աշխատեցար,
 Ունիվերսիթայի բարեխօսեցար •

TO THE BISHOPS

Bishops! chosen by grace, ye resemble the Holy
Apostles :

You tread in their paths; the flock of the
Saviour you pasture.

Priests by you are ordain'd to sow broadcast
the truths of the Gospel;

They obey you, and faithfully work in the
vineyard of God.

TO THE DOCTORS.

The Doctors in Colleges dwell, all known by
distinguishing names;

The buildings are noble, tho' founded they are
in this village,

Oxonia unworthy; the sons of great lords
sojourn here,

And great patience acquire; when perfect in
science they leave.

TO MY BENEFACTOR DR. MARSHALL.

Dr. Marshall! thou lovest me much; benefactor
I call thee, and father;

Thou troublest thyself for my good, my inter-
preter kind with the Schools;

Զիս մեղաւորս ընկալար,
 Միշտ սէր արիր եւ մըխիթար.
 Հատուցէ քեզ Տէր անհամար,
 Թողու մեղքքո՛, լիցիս արդար:
 Սիրես զազգըն՝ մեր հաւասար,
 Եւ ընդունիս իբր եղբայր.
 Մեր գրեանք ունիս բաւաբար,
 Գրես կարգաս միշտ անգաղար:
 Ի քէն ուսայ իր ինձ համար,
 Պէսպէս բառեր պիտոյաբար:
 Այս մեր լեզուն խիստ է դիժուար,
 Ով ջանայ՝ դիտնայ, Տէր բարերար:

ՎԱՍՆ ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ.

Քահանայք ունիք շքնորհք բարի,
 Տայք սուրբ խորհուրդ ով ոք կամի.
 Քարոզէք ուղիղ զոր է յայտնի,
 Զաւանդութիւն Տեառն Յիսուսի:
 Պատուել ըզձեզ է արժանի,
 Ըզկարգ ունիք Մեւթիսէթի.
 Հովիւ էք հօտին Քրիստոսի.
 Ես մեղաւորս եմ ընդ ձեզի:

ՎԱՍՆ ԻՇԽԱՆԱՑ.

Իշխանք փարթամք կառօք շրջին,
 Աշխարհի սէր շատ հոգ ունին.

Thou receivest me sinful and poor and com-
 forttest me with thy love ;
 Abundant reward I pray God to vouchsafe
 thee hereafter ;
 Thy faults to forgive and to place thee on high
 with the just.
 Love also my nation, consider her sons as thy
 brothers.
 Thou hast store of our books, and dost study
 and write without ceasing ;
 Thou taughtest me different words which my
 tongue much more useful do render ;
 Our language is hard to be learnt, but who
 strives shall succeed, Benefactor.

TO THE PRIESTS.

Priests! favor'd with grace, the milk of the
 word ye distribute,
 And preach what is certain, the faith of our
 Lord Jesus Christ.
 Ye inherit Melchisedec's charge, be ye there-
 fore respected and loved ;
 The shepherds ye are of Christ's flock,
 I sinful am also a pastor.

TO THE LORDS.

Rich Lords ride in coaches, they love well this
 worldly existence ;

Արդ եւս մեծ կամին լինին .
 Մահըն մերձ է , ոչ ինչ խորհին .
 Իւրեանց գանձին ապաւինին ,
 Կարծեն թէ իւրեանց հետ տանին .
 Ոչ յիշեն թէ նախ հող էին
 Յետ մահուան կրկին հող փոխին :

ՎԱՍՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՎԱՐՊԵՏԱՑ .

Ուսուցիչք ունին զգիտութիւն ,
 Ոչ խընայեն զիմաստութիւն .
 Ով փափագի ի հրմտութիւն՝
 Պարտի ունել համբերութիւն :
 Եղբայր , թէ ունիս տրտմոլութիւն՝
 Ոչ ունենաս սերտողութիւն .
 Զանա յաղթել ըզքո բնութիւն ,
 Շուտ գայ առ քեզ աջողութիւն :

ՎԱՍՆ ԱՌՀԱՍԱՐԱԿ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ .

Աշակերտք ընտրեալք որք կու գան՝
 Ունին զբարի միտս թէ կարդան .
 Աղքատ զարմէ կամ մեծատան՝
 Հընազանդին մինչ աստ մընան .
 Զանան հազիւ իմաստութեան
 Իմանալ զայն զոր ցանկան .
 Եթէ հասնին յաւարտման՝
 Կամին շուտով թէ տուն դառնան .
 Ծնողք կարօտին տեսութեան ,
 Որդիք համբերեն հիւրութեան :

They wish to be greater, forgetting that death
is so near.

They dote on their wealth, thinking may be to
carry it with them ;

They forget they were clay, that to clay they
shall soon return.

TO PRECEPTORS.

Fair science is yours, o Preceptors! the treasures
of wisdom ye spare not ;

Who learn'd would become, must have
patience, and still persevere.

Should gloom cast you down, you cannot, o
brethren, be studious ;

Endeavour yourselves to subdue, and success
your attempts shall crown.

IN GENERAL TO ALL STUDENTS.

Either high rank or low must obey while
studying here.

Boys who read hard, and work, great distinc-
tion and honors will gain ;

Some scarce strive for wisdom, nor learn e'en
the thing they desire ;

When term ends, they eagerly start for their
much lov'd homes ;

The parents with longing eyes wait ; the
sons with more patience endure,

Լաւ է ցանկալ գիտութեան՝
 Քան թէ ծնողաց տեսութեան .
 Գիտութիւն է գանձ պատուական ,
 Թէ ոչ ջանան՝ ոչ ըստանան :
 Թէ աշխարհի սէր ունենան
 Աջ և ահեակ տեսնեն ցանկան ,
 Կարծեմ սակաւ իմաստնանան :
 Թէ համեստութիւն չըստանան
 Զոր ես ասեմ չիհաւատան ,
 Թող փորձեն՝ շուտով իմանան :
 Եղբայրք , ինձի չի բարկանան .
 Եւ ես մանուկ եմ դպրատան .
 Ասեմ վասըն ձեր սիրական ,
 Զիցէք յիմար դուք ինձ նրման :

ՎԱՍՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԱՐԱՐՈՂՈՒԹԵԱՆ .

Ժամակարգութիւն կատարեալ
 Սաղմոս երգեն փառաւորեալ ,
 Նախահարցըն են հետեւեալ ,
 Դասէ ի դաս եղանակեալ .
 Աստուծով են օրհնեալ գովեալ
 Հըպարտութիւն են բաց հերքեալ .
 Կանոն մաքուր ունին պահեալ ,
 Խնդրեն զԱստուած՝ զմեղք բառնալ :

ՎԱՍՆ ԶՕՐԱԿԱՆԱՅ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ .

Զօրականք զինուորք համեստ են ,
 Թէ ձիաւորք թէ ոտիւք են ,

For science 'tis better to wish, than of parents
the company dear :

A hid treasure is science, which he who seeks
not shall not find.

If they love the world's pleasures, they glance
round with covetous eyes ;

Without modesty's shield they will ne'er
become learned and wise.

If they do not believe what I say, let them
try, they will soon approve.

Be not angry, oh Brothers, with me, for I also
a school-boy have been ;

I counsel with love, and my words spring
direct from my heart,

Which would not, that like me, you should
presently turn out a fool.

THE CLERGY.

They meet for prayer daily, and praise God
with hymns and psalms ;

And with holy traditional use chant alternate
from either choir ;

They have cast off pride, and are blessed and
loved by God,

They accomplish His holy commands, and
implore Him to pardon sin.

TO ALL THE SOLDIERS.

The army its country defends ; brave warriors
crowd to its ranks ;

Զհարբեցութիւնն ոչ սիրեն ,
 Եւ ոչ մարդոյ վընաս առնեն :
 Վերակացուաց հարկիւ լըսեն ,
 Ի ժամմահու պատրաստ են .
 Զոր հրամայեն՝ կատարեն ,
 Տիւ և գիշեր միշտ արթուն են :

ՎԱՍՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ .

Վաճառականք փարթամք ի լի
 Ձինուամալին գընան աստի .
 Ամէն երկրի իր աստ լինի ,
 Երկրիս իր յամէն երկրի .
 Աշխատասէր ծերք են բարի
 Իւրեանց կեցուածն է իշխանի .
 Զինչ գու կամիս՝ շուտ գըտանի ,
 Թէ ստակ ունիս՝ կու տան քեզի :

ՎԱՍՆ ԱՐՀԵՍՏԱԻՈՐ ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԱՑ .

Արհեստաւոր գուք ծերունիք ,
 Քրտունք թափէք գուք աշխատիք ,
 Մինչ երեկոյ ոչ դադարիք ,
 Ի գիշերի ցանկաք հանգչիք .
 Հանդարտ աւուր նստիք խորհիք ,
 Զոր բանելոյ իրք մին առիք :
 Հարբենալոյ պիտի փախչիք ,
 Զի տանուտէր էք՝ ունիք որդիք :

They uproar and drunkenness hate; they
 protect the defenceless and weak;
 Well disciplined, swift they obey, and accom-
 plish their Captain's commands;
 Night and day the mount vigilant guard, and
 fearless encounter death.

TO THE MERCHANTS.

Merchants, laden with goods, hence to India
 and China proceed,
 And bring of all climes the productions at
 their return;
 Industrious good old men, in lordly profusion
 they live.
 All things have they ready to give thee, if thou
 in return hast to give.

TO THE ARTISANS.

Honest workmen! your labor is hard; ye toil
 and perspire
 From sunrise till night, when with longing to
 rest you retire.
 Yet sometimes ye pause to consider your
 probable gain.
 You must drinking avoid, and your households
 and children maintain.

ՎԱՍՆ ՀԱՍՍԱՐԱԿ ՄԱՐԴԿԱՆ՝

Հասարակ մարդիկ, ըզձեզ գովեմ,
 Թէ զես լըսէք լաւ կու սիրեմ.
 Ամէն բանիւք լաւ էք, պատուեմ.
 Միշտ հարբենաք ես կու ատեմ:
 Թէպէտ եւ ես բանական եմ,
 Զոր պատշաճի առ իս՝ խըմեմ.
 Տէր ետ ինձ միտք, պիտի պահեմ,
 Թէ հարբենամ՝ ստոյգ խեւ եմ:

ՎԱՍՆ ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ԿՈՒՍՍԱՆԱՑ՝

Կանայք կուսանք դուք գովելիք,
 Թէ համեստ էք՝ պատիւ ունիք.
 Բաւ է ձեր այն այր զոր ունիք,
 Մի չար մըտօք այլոց ճըգտիք.
 Մի ջանայք թէ պատճառ լինիք
 Կորուսանել զանմեղ հոգիք:
 Մենք ամէնք ի ձէնջ ծընանիմք.
 Ո՛չ յիշէք որքան աշխատիք.
 Ոչ էք անմիտք, դուք միտք ունիք,
 Մի սատանայի կամօք չըջիք:
 Զոր ես ասեմ մի գայթակղիք,
 Թէ չընդունիք՝ դուք ողջ լինիք.
 Թէպէտ ես եմ մեղօք ի լիք,
 Սակայն չուզեմ դուք կորընչիք:

TO THE LOWER CLASSES.

Good people! I praise you; believe me I also
 respect you;
 I moreover love you; but drinking and
 drunkards I hate.
 As a man I must drink, but not madly to
 drown my reason:
 Should I do so a drunkard I rest, and drunkards
 are worse than fools.

TO WOMEN AND MAIDENS.

Fair women, and maidens! be honest, and men
 will respect you;
 Let your husband suffice, nor artfully others
 allure.
 Spread not snares to entrap or entangle
 innocent souls.
 You have duties maternal; remember the
 pains you endure;
 Be not brainless, be wise; nor proceed forth
 with fiendish desires.
 Deem not scandalous this my advice; if it
 meets not approval, adieu!
 Be happy! I also am sinful, yet would I not
 wish harm to you.

ՎԱՍՆ ՓՈՔՐ ՄԱՆԿԱՆՑ •

Փոքրիկ մանկուհիք, դուք զի՞նչ կամիք,
 Զիս որ տեսնէք կու երկընչիք •
 Ես եմ որպէս լեռան մարդիկ •
 Սիրեմ ըզձեզ, սիրուն որդիք •
 Վասն էր նըստիք յուսահատիք •
 Եւ ըս դուք լինիք մեծ մարդիք •
 Այբբենտետրովըն դուք խաղցիք,
 Շուտ կարդացէք, համար գիտջիք •
 Գրիչ կաղամար զոր ունիք՝
 Միշտ գրեցէք որ ուսանիք •
 Զվարպետ տեսնէք՝ չի երկընչիք,
 Թէ ծեծէ՝ շուտ առողջ լինիք •
 Ճանապարհին մի խենթ մընթիք •
 Թէ տուն երթայք՝ համեստ կացիք •
 Տանծ ու խնծ որ շէքէր չունիմք •
 Դուք այլ ոչ ինչ ուտել կամիք •
 Դուք հոգ չունիք, ուրախացիք,
 Ծընողք հոգան, դուք մի տրամիք •

ՎԱՍՆ ԱՌՋԱՍԱՐԱԿ ՍՊԱՍԱԻՈՐԱՑ •

Սպասաւորք տերանց լըսեն,
 Զոր պատուիրեն՝ շուտ կատարեն •
 Ըզնշանաւոր զգեստ կըրեն,
 Տէրանց համբաւ աւելցընեն •

TO LITTLE BOYS

What aileth you Boys, that you flee in such
haste at my sight?
No goblin am I, but a lover of all good
children;
Why cry you with fear? big men you will
also become.
Your books you must use and learn all your
lessons by heart;
You have ink, pens, and paper; write much,
it will help you to learn.
Have no dread of your master; correction
will make you wise.
In the streets misbehave not, and quiet
remain when at home.
We no sugarplums have, and to eat other
things you refuse;
Happy children, rejoice! nor your parent's
affection abuse.

TO PAGES.

Domestics their masters obey, and must orders
fulfil;
They livery wear, to add honour and state to
their lords;

Հաւատարիմ թէ ծառայեն՝
 Չիւրեանց պատիւ աւելցընեն ,
 Իւրեանց քրտունք թափեն վազեն ,
 Աստուածային շնորհք առցեն :

ԱՍՏ ԳՐԵՄ ԶԹՈՒԱԿԱՆՆ ԵՒ ԶԻՄ ԱՆՈՒՆՍ •

Ես Տէր Յակոբ ողորմելի՛
 Շրջադայու թեամբ աստ եկի .
 Թ՛վին հազար վեցհարիւրի
 Ի Եօթանասունըն չորսի .
 Ամըսեանըն դեկտեմբերի
 Համարս երկոտասանի :
 Աքսոնիա , յոյժ սիրեցի ,
 Ի քոյին տեսութիւն եկի .
 Զայս փոքըր բան զոր գրեցի
 Զեր սլայծառութեան մատուցի :
 Երկրպագեալ հայցեմ ձեզի ,
 Պակասութիւնս թողէք ինձի :
 Թ՛վին հազար վեցհարիւրի
 Ի Եօթանասունըն հընգի ,
 Ամըսեանըն փետրվարի ,
 Եօթն է թիւն ոչ աւելի .
 Պայծառ աւուր կիւրակէի
 Անարհեստ ոտս աւարտեցի :

If they faithfully serve they will gain both
 respect and esteem,
 And God, who sees all, will not fail to give
 them his grace.

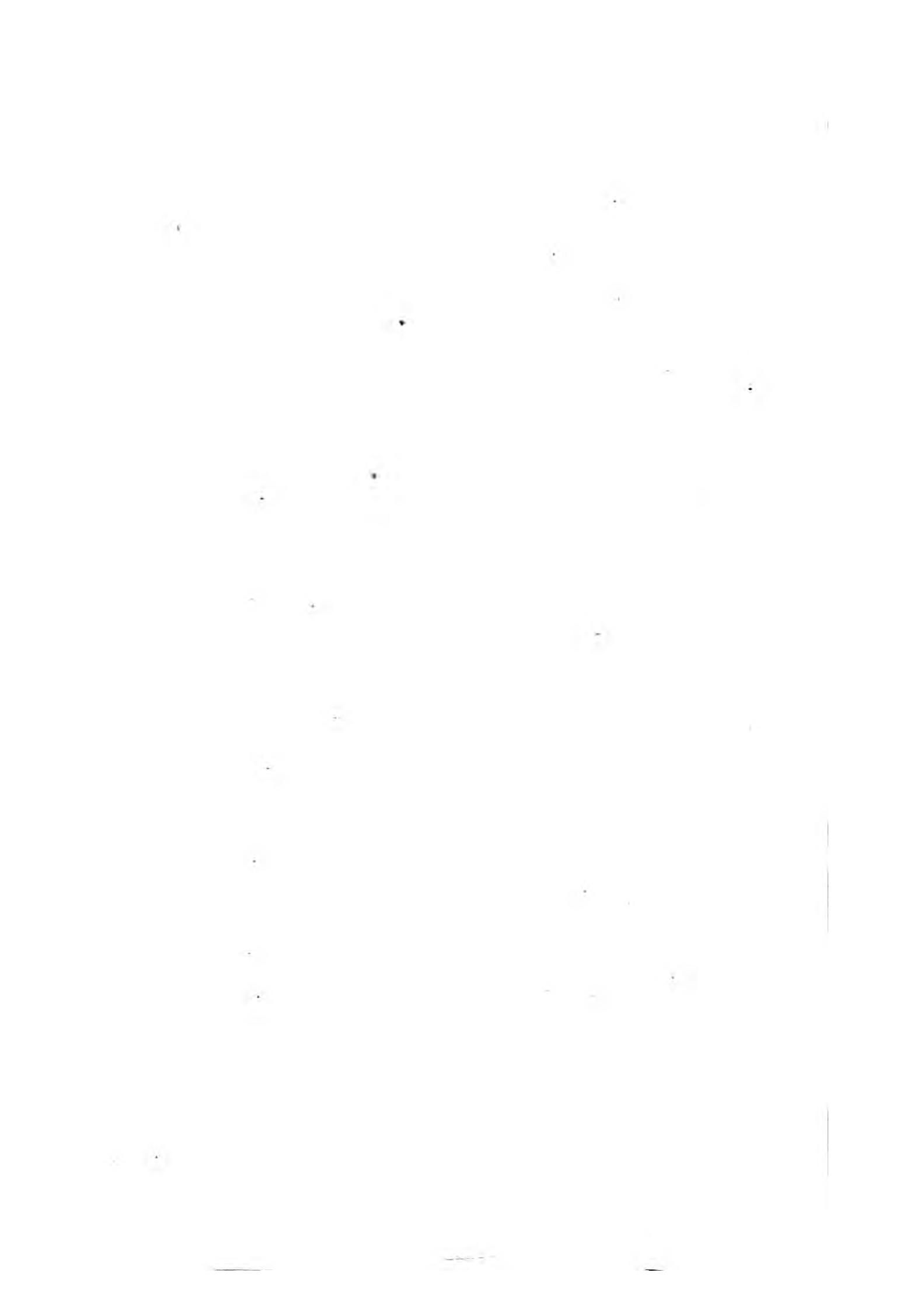
HERE I WRITE THE DATE AND MY NAME.

A sorry traveller, I, Dr. James came here
 On the 12th. December 1674.
 I loved thee, Oxonia, and came from afar to
 see thee.
 I write these few lines, and present them to
 thy nobility ;
 And bow myself, asking pardon for all my
 faults.

On the 7th. February 1675,
 A glorious Sunday morning,
 I finished these irregular verses.

Յ Ի Շ Ա Տ Ա Կ Ա Ր Ա Ն Ք

Տ . Յ Ա Կ Ո Ւ Ռ Ա Յ Գ Ր Ի Գ Ո Ր Ե Ն Ց

*ԹՎԻՆ ՌԶՃՀԴ ԴԵԿՏԵՄԵՐԻ ԺԲ ՀԱՍԱՅ ՕՔՍՓՈՐԹ . ուղիղ եկի առ Տօքթօր Մարշալն , զի ունէի անձնաւուրթեան գիր ի վերայ սորա . տեսայ զսա յոյժ իմաստուն ճարտար ամենայն լեզուաց , ևս առաւել ծերուրթեան ժամանակի՝ սաստիկ ցանկութեամբ կամէր զմեր Հայոց լեզուն ուսանել : Ես մեղաւորս Տէր Յակոբ Գրիգորենցս աշխարհատեսութեամբ պատճառաւն եկի աստ , և մնացի աստ վասն ձմեռան պատճառի , թէ ծովու և թէ ցամաքի , ոչ էր ժամ քնալոյ ճանապարհի : Թէ Աստուած առողջ թողու՛ քնամ ապրիլի մէկ՝ այս երկրէն ի մեր երկիրն Հայաստան : Ողջ լերուք , եղբայրք իմ , վասն փառաց Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի :

**Ես Տէր Յակոբ Գրիգորենց Հայոց քահանայս Կրեցի սակաւիկ տետրիկս ի խնդրոյ լուստրիսիմօ տօքսօր Մարշալին , ի քաղաք Օքսֆօրթ . ԹՎԻՆ Փրկչին ՌԶՃՀԵ , յունվարի Ը . և Հայոց Մեծաց ԹՎԻՆ ՌՃԻԴ , յունվարի Ը , օրն ուրբաթ :

*** Լեհաց երկիրըս սիրեցի,
 Ի ԼոՎ Մաշտոցըս գըրեցի,
 Ի աղբիս մերոյ մատուցի,
 Քահանայից գործիք լեցի:
 Ի Թվականիս Փրկչին մերոյ
 Հազար եւ վեց հարիւր Թըվոյ,
 Ութսուն եւ չորս նոյն համարոյ,
 Յուլիս երեսուն վերջն է ծրոյ:
 Ես Տէր Յակոբըս անպիտան
 Ի Գրիգորենց մականունն տան.
 Անարհեստ գիրս ողբ ստանան՝
 Իբր անարժան առնեն յիշման:

